

Foto: Valentijn te Plate

De Maasheggen in bloei.

Betalingsherinnering voor de contributie van 2016

Samen met deze Landschappelijk is aan een aantal leden een betalingsherinnering meegestuurd voor de contributie van 2016. Heeft u ten onrechte een herinnering ontvangen, neem dan alstublieft contact op met het kantoor van de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap. Op werkdagen bereikbaar van 9.00 uur tot 17.00 uur op telefoonnummer 024-6842294. Als u onlangs heeft betaald, mag u deze herinnering als niet-verzonden beschouwen.

Zomeractie 2016

Over enkele dagen ontvangt u onze Zomeractie 2016 met de post. Het informatiecentrum van de vereniging dateert alweer uit 2004 en is inmiddels toe aan een grondige vernieuwing. De extra gift waarom we u dit keer vragen zal daarom ingezet worden voor een eigentijds interactief informatiecentrum, boordevol informatie over ons landschap.

Twée keer zo mooi

De Beerse Overlaat, nabij Cuijk: ooit was het een wonderlijk land, waar het pakijns rivieren uit hun loop dwong. Rivieren die noodgedwongen in en met elkaar vervlochten raakten, of zich juist in eindeloos in kleine stroompjes vertakten en in het wilde weg beddingen uitsleten of juist verlieten. Waar veen zich vestigde, maar waar slechts meters verderop grindbanken werden opgeworpen.

Verder lezen op volgende pagina

VERENIGING NEDERLANDS
CULTUURLANDSCHAP

Foto: Jorifi van Oort

Foto: Valentijn te Plate

Leem en klei uit fijn gemalen steen vormden lagen over andere lagen heen. Soms was het koud en droog tegelijk en kreeg de wind grip op fijn zand, drooggevroren. Dan wandelden duinen uit de droge beddingen weg naar elders, of bleven ze hangen in de buurt. Rivierduinen, meters hoog, raakten in mildere tijden, toen het ijs allang gesmolten was, begroeid met eiken en berken. De rivieren hervonden hun weg en stroomden weer traag door het laagland. Mammoeten en neushorens stierven uit en de mens nam bezit van dit vruchtbare land, vol droge plekken om nederzettingen te bouwen. Nederzettingen met namen, zoals alles een naam kreeg. Genoemd naar een stroompje, een nat stuk land of een hoogte. De Barendonk, Het Ganzenorgel, de Tongelaar en de Dommelsvoort. En de grote en de kleine Geest, de Kraaijenberg, de Vogelshoek en Wijnruimer.

Van de mensengroepen die deze streek bevolkten – de Klokbeke mensen, de Kelten, de Germanen of de Romeinen – had geen een ook maar enig benul van de gigantische kracht en macht die de mens op dit stukje aarde zou hebben. Niet alleen mensen waren in dit landschap met zo'n unieke ondergrond komen wonen; er waren nog veel meer bewoners: wolven, beren, bevers, otters, herten, zwijnen, dassen, vossen om er maar een paar te noemen. Ook vogels in allerlei soorten en maten; van de zeearend (de grootste) tot het vuurgoudhaantje (de aller kleinste).

De mens roeide echter elk ander wezen dat hem als hinderlijk voorkwam uit of stond dit naar het leven. Alles wat hij als ongedierte zag en dus als schadelijk beschouwde, ging hij te lijf. Alleen de nuttige dieren hadden nog recht op bestaan. De mens was van jager boer geworden. De nederzettingen die hij bewoonde, groeiden uit tot de eerste dorpen en steden.

De das: ondanks dat het dier bij wet beschermd was, werd de ene na de andere vergunning aangevraagd om de om de dieren te mogen verjagen, of te verhuizen desnoods.

De groei zat erin en bleef erin. Het landschap werd bezit, en bezit moest worden afgeperkt en tegen wild en rovers worden beschermd. Een uitgestrekt hagenlandschap ontstond zo. De fysieke kracht van de mens was beperkt; zijn denkkracht daarentegen onuitputtelijk. Hij bedacht helse machines die zijn kracht konden vertienvoudigen. En terwijl de nederzettingen van de mens groeiden, werd de vraag naar ophoogzand, cement en klei voor de steenovens groter en de winning van delfstoffen vergroot. De kruiwagens werden vrachtwagen, de schop werd shovel of zelfs baggerschip.

Het landschap met zijn unieke ondergrond had veel te bieden. Zo veel dat de boeren en de boerderijen bovengronds er niet meer toe deden: alles moest wijken voor meer klei, zand en grind. De Kraaijenberg werd de Kraaijenbergse plas. En er kwamen meer plassen; water op plaatsen waar eerst land was. De boeren, het landschap, de natuur: alles bovengronds raakte in het gedrang. Mensen vroegen zich af of er nog wel iets over zou blijven.

In de rivierduinen van weleer leefden de dassen ondergronds in hun burchten, maar in de omliggende weilanden zochten ze hun voedsel. Ze waren beschermd bij wet, maar dat kon de gemeente niet deren. Deze wilde huizen bouwen aan het water, recreatiebungalows, bedrijventerreinen uitbreiden en liefst een jachthaven aanleggen. Daarbij zaten de dassen in de weg. En zo werd de ene vergunning na de andere vergunning aangevraagd om de dieren te mogen verjagen, of te verhuizen desnoods.

Op een goed moment ging dat de minister met natuur in zijn portefeuille te ver. Als er vanaf dat moment nog dassen weg moesten, dan behoorde de gemeente Cuijk ervoor te zorgen dat de dieren binnen eigen grondgebied een nieuwe plek zouden houden.

Maar met de toenemende bebouwing, ontgrondingen, bedrijventerreinen, vuilstort en wegen was dat niet eenvoudig. Daarbij kwam nog dat het landschap ruilverkaveld was en veel van zijn aantrekkingskracht verloren had. Daar waar het nog geschikt was, zaten al dassen. Dus waar met die beesten naartoe?

Deskundigen van de Grondmij en van Das&Boom werden erbij gehaald, en die wisten een oplossing. Als het resterende landschap twee keer zo mooi zou worden gemaakt, konden er ook twee keer zoveel dassen en andere dieren in leven als nu. Maar het landschap was op veel plaatsen niet meer mooi. Het lag er leeg en verlaten bij.

Toen werd het advies geboren om het landschap een stevige opkrikbeurt te geven. Ruim 45 kilometer (!) houtwallen en hagen zouden worden aangelegd, samen met poelen en boomgaarden, ter compensatie van een jachthaven, een vakantie-bungalowpark en een bedrijventerrein bij Haps. Het werd een lange mars, waarbij bewaking van het eindresultaat – eerst door Das&Boom en later ook Vereniging Nederlands Cultuurlandschap – nodig bleef om het best haalbare ook gerealiseerd te krijgen.

De Agrarische Natuurvereniging Raamvallei slaagde er met medewerking van agrariërs in om de 45 kilometer houtwallen en hagen aan te leggen. En zo keerde een netwerk van houtwallen en hagen terug in dit deel van de Beerse Overlaat. Daar waar deze landschapselementen in de vorige eeuw uit verdwenen waren. Mooi voor de dassenfamilie, die uiteindelijk met grote inspanning gevangen kon worden en vorig jaar is overgebracht naar haar nieuwe burcht, in het twee keer zo mooi gemaakte gebied. Maar ook goed nieuws voor de geelgors, de bunzing, de wezel en de hermelijn. Fijn ook voor de patrijs en de roodborsttapuit, de steen- en ransuilen, de kikkers en de padden. Een wereld aan leven gaat de komende jaren terugkeren in dit landschap, dat ook door bewoners en omwonenden weer met trots *landschap* genoemd kan worden. Aan de Agrarische Natuurvereniging Raamvallei de verantwoordelijke taak dit landschap de toekomst in te leiden, te laten rijpen en te beheren en te bewaren.

Een netwerk van 45 kilometer aan houtwallen en hagen keerde terug in dit deel van de Beerse Overlaat: goed nieuws voor veel dieren!

Van boven naar beneden:

Ransuil

Patrijs

Roodborsttapuit

Hermelijn

Geelgors

Foto: Valentijn te Plate

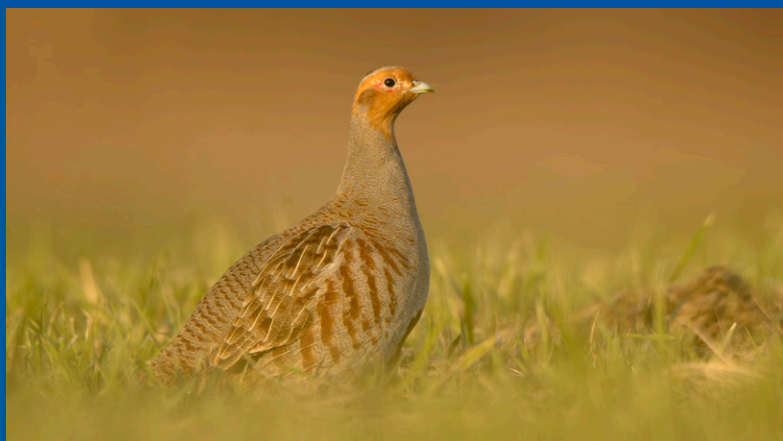

Foto: Buiten-Beeld

Foto: Paul van Liesum

Foto: Buiten-Beeld

Foto: Buiten-Beeld

Bijzondere planten in de maasheggen: de gevlekte aronskelk – *Arum maculatum*

De VNC heeft begin 2016 een prachtige extra bijdrage van 1,34 miljoen ontvangen van de Postcode Loterij voor een duurzaam reddingsplan in de Maasheggen, het oudste cultuurlandschap van ons land. Met deze extra bijdrage kan de vereniging stukken land opkopen en daarin de heggenstructuur herstellen. Verder begint de VNC de procedure om het maasheggenlandschap door de UNESCO erkend te krijgen als 'Unesco Man and Biosphere' (MAB), waardoor het gebied als internationaal werelderfgoed op de kaart komt. De VNC voert het project uit in samenwerking met lokale partijen. Het project zal vier jaar gaan duren.

Onderdeel van het project is ook de productie van een aansprekend documentaire-achtig Maasheggenboek voor het grote publiek, dat de geschiedenis en rijkdom aan planten en dieren van ons meest oorspronkelijke cultuurlandschap zo adembenemend mogelijk weergeeft. In dit artikel laten we u alvast kennis maken met een zeer bijzondere plant uit het Maasheggengebied: de gevlekte aronskelk.

Herkomst van de naam

Aronskelk: 'Arum' in het Latijn, en 'Aros' in het Grieks. Beide benamingen verwijzen naar het nut van de knollen, die zetmeelrijk zouden zijn. Maar in het calvinistische Nederland meende men te maken te hebben met een plant die een naamsverwijzing was naar

de Bijbelse Aeron: de broer van Mozes, die de Israëlieten uit Egypte leidde en de eerste grondlegger werd van het joodse priesterschap. De lange steel moest dan weer verwijzen naar de staf van deze eerste hogepriester. Wat dat betreft, is de Engels-Amerikaanse benaming een stuk grappiger: 'Jack in the pulpit' zoals daar de aronskelk wordt genoemd. Het betekent de dominee op de preekstoel. De kelk, half dicht gezakt, heeft wel iets weg van een preekstoel; en de stamper die erin staat, is dan Jack.

Als vliegen op de stront af

In de plantenwereld wordt veel gewerkt met geuren en kleuren en zoete nectar en honing om insecten te lokken, met als achterliggend plan stuifmeel te vervoeren.

Het bekende verhaal van de bloemetjes en de bijtjes: wie kent het niet? Maar dat er planten zijn die doelbewust een onwelriekende geur afgeven om insecten te lokken die normaal op stront of op rottende zaken afkomen, dat is uitzonderlijk!

Links: Afbeelding uit *Flora Batava*, deel 14, Jan Kops en F.W. van Eeden (1872).

Rechts: In het najaar verschijnen de typische oranje-rode giftige bessen van de gevlekte aronskelk.

Gijzelaar

Vanuit de steel komt in het voorjaar, april/mei, de bloemkelk tevoorschijn. Wanneer het lichtgroene schutblad zich ontrolt, valt, in het hart van de kelk, meteen de vermeende stamper op. Deze is bruin-paarsig van kleur. Wanneer de plant weet dat de tijd er voor rijp is, begint die knots warm te worden. Vreemd genoeg soms wel vijftien graden warmer dan de omgevingstemperatuur. Wonderlijk hoe

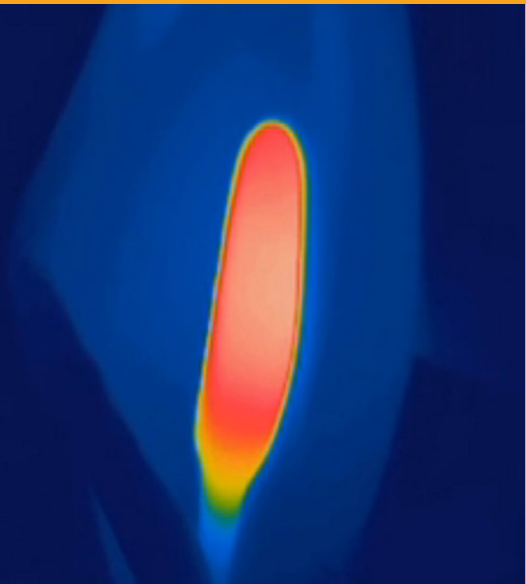

De energie voor de warmteproductie verkrijgt de plant door het verbranden van zetmeelreserves. Tijdens de warmtepiek treedt dan ook een meetbare piek in koolzuurgasproductie (CO₂) op. Het zware koolzuurgas zakt in de ketel en hoopt zich daar op. Het weefsel van de ketelwand bevat echter minuscule gaatjes, zodat wel enige gasuitwisseling mogelijk is en de opgesloten mugjes dus niet al te zeer bedwelmde raken.

De warmte zorgt ervoor dat de verdampingsgraad van de onwelriekende geurstof zich verdubbelt en er tweemaal zoveel geurmoleculen worden afgegeven.

In plaats van met nectar lokt de bloem van de aronskelk insecten met een sterke geur en sluit ze vervolgens voor 24 uur op. Een dergelijke strategie van bedriegen wordt aangeduid met de term sapromyofilie.

(Foto: Vroege Vogels TV)

de plant dit voor elkaar krijgt. En hoe een plant weet wanneer het moment gekomen is om een onwelriekende geur af te geven, die hij zelf – al was het maar ter controle – nooit heeft kunnen ruiken. De aronskelk geeft een geur af die, gecombineerd met warmte, zo overtuigend is dat alle op mest en urine verzotte vliegen en mugjes zich ertoe aangetrokken voelen. Vooral motmugjes, die normaal in het voorjaar hun eitjes leggen in koemest. De meeste van deze kleine vliesvleugelige kriebelbeestjes landen eerst ter verkenning op het bloemblad. Na de landing blijkt dit spekglad te zijn, waardoor ze omlaag glijden. Tussen vreemde harige borsteltjes (dit zijn onvruchtbare mannelijke bloemen), die meegeven, vallen ze padoes door een vernauwing. We weten niet hoe goed die kleine insecten kunnen zien, en hoe licht het in die kelk precies is, maar daar bevindt zich aan de voet van de bruinpaarse knots, voorbij de meeverende haartjes, het zenuwcentrum van de 'aronskelken-voorplantingstruc'. Daar zijn op dat precieze tijdstip de vrouwelijke stampers rijp om het door de insectjes aan hun lijf meegevoerde stuifmeel uit andere aronskelken te ontvangen. Maar dan is hun taak nog niet voltooid: een vol etmaal houdt de aronskelk de beestjes in haar kelk gegijzeld, want dan wordt het mannelijke stuifmeel in de kelk rijp. Door het voortdurend zoeken naar een uitweg komen de insecten helemaal onder het stuifmeel te zitten. Dan in de vroege ochtend verslappen de haartjes en worden de insecten vrijgelaten.

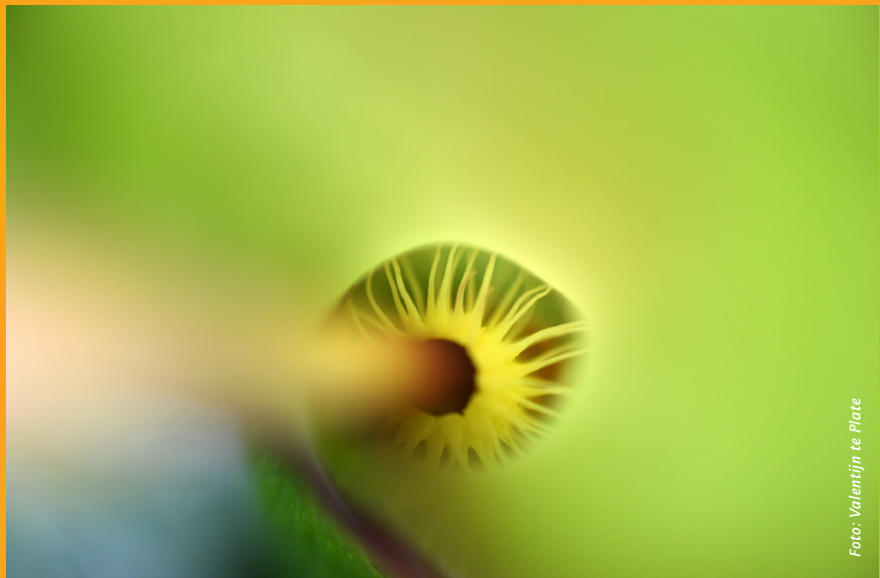

Foto: Valentijn te Plate

*Onder een krans van harige borsteltjes...
...houdt de aronskelk vliegjes en mugjes in haar kelk gegijzeld.*

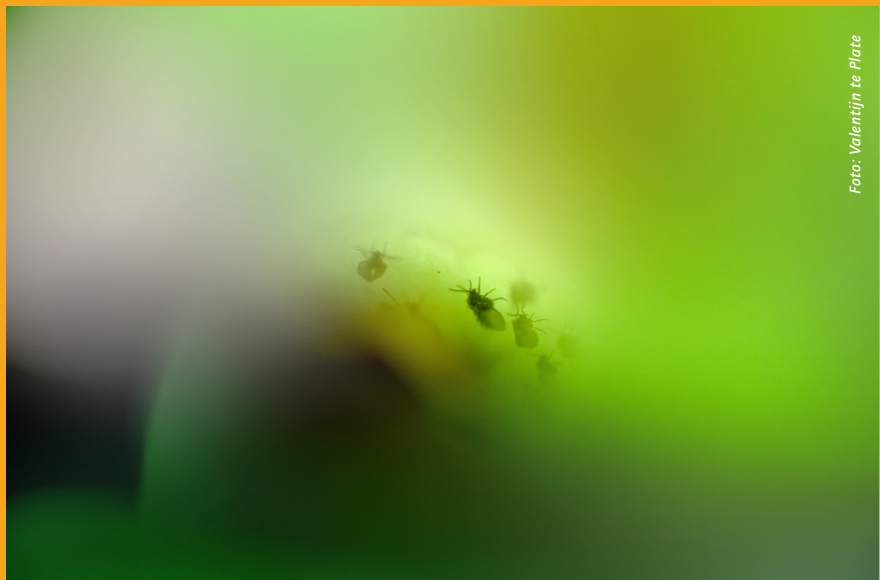

Foto: Valentijn te Plate

Hagemeester op De Gelderse Bierkaart

Het eigen speciaalbier van de VNC is onlangs door Misset Horeca uitgeroepen tot één van de beste bieren van Gelderland. Hebt u al eens een biertje van de VNC geproefd? Kom eens langs bij het informatiecentrum of kijk voor andere verkooppunten op hagemeester.nl

Angst voor windmolens?

Thorn: het Engelse woord voor doorn. In Nederland bestond de th vroeger dus ook. Anders dan menigeen mag denken, ligt er ook een Thorn in Gelderland. Of moeten we 'lag' zeggen? Toen de brug bij Arnhem er één te ver bleek bevroor de frontlinie ter hoogte van Nijmegen met zijn Ooijpolder. In die polder lagen vele gehuchten, waaronder Thorn. In die oorlogshandelingen (lees: bittere strijd) sneuvelde het gehucht Thorn, met molen en al.

Nu, ruim zeventig jaar verder, herrijst de molen in de eveneens herstelde bocht in de dijk. Zonder het gehucht waaraan hij zijn naam dankt, maar wel met onder zijn wieken een restaurant en informatiecentrum. De oude molen smelt samen met het moderne restaurant en informatiecentrum, een nooit eerder vertoonde combinatie die verrast. Een glimlach waard.

Mooi gebouwd

Foto: Jordi van Oort

Wielewaaal

Wat een vreugde laatst: voor het eerst sinds lange tijd broedt de visarend in de Biesbosch. En nog wel met twee paartjes. Daarvóór zagen we al de terugkeer van de zeearend, de kraanvogel, de oehoe, de slechtvalk en de wilde kat. En natuurlijk de machtige comeback van de ooievaar, de bever, de otter en de das. En die van de steenmarter. Je zou het misschien niet zeggen, maar zo'n veertig jaar geleden balanceerden de steenmarter en de aalscholver op het randje van uitsterven; tegenwoordig worden ze door sommigen zelfs als een plaag ervaren.

Incidenten – hoe mooi en heldhaftig ook – zijn en blijven incidenten. Een vinger aan de pols houden om te zien hoe de biodiversiteit zich ontwikkelt, levert om allerhande redenen altijd een discutabel beeld op. Alleen al door het mee naar Nederland brengen van exoten (door middel van scheepvaart en import) kan het vermoeden wekken dat er een stabiele biodiversiteit is, ook al nemen inheemse soorten af.

Daar komt bij dat men bij de statistieken gebruikmaakt van kilometer- en uurhokken. Als een soort waargenomen wordt, kan hierdoor een heel hok kleuren, terwijl binnen dat hok misschien wel een achteruitgang van 99% waarneembaar is. Wat te denken van bijvoorbeeld de vuursalamander of de eikelmuis in Zuid-Limburg? Beide balanceren nu op het randje van uitsterven, maar de paar laatste individuen kleuren dezelfde hokken op de verspreidingskaart. Tot ze écht weg zijn.

Wat vrijwel iedereen doet, is afgaan op eigen ervaring en vergelijkingen, die niet veel met wetenschap van doen hebben natuurlijk. Zou men mij veertig jaar terug gezegd hebben dat de bevolking zou groeien en daarmee de stedelijke bebouwing, dat zure regen en stikstofemissies eerst sterk zouden toenemen voordat er iets aan gedaan zou worden, en dat het wegniet nog meer

*De wielewaal: straks alleen nog te zien in prentenboeken?
(Uit: Onze vogels in huis en tuin, door John Gerrard
Keulemans, 1842-1912)*

zou verdichten en de landbouw ernstig zou intensiveren, maar dat in de tussentijd otter, oehoe, slechtvalk, wilde kat, arenden en ooievaars blij zouden terugkeren naar dit inmiddels overvolle land, dan had ik gezegd: je bent knettergek.

Hoe kan het ene bestaan en het andere ook? Moeiteloos dreun ik een lijstje op van soorten die uitgestorven zijn of dreigen uit te sterven in mijn leven: kuifleeuwerik, ortolaan, korhoen, kemphaan, eikelmuis en vuursalamander. De lijst van soorten die richting het afvoerputje glijden, wordt langer naarmate je verder nadenkt: zomertortel, grote karakiet, en – waar weinigen aan denken – mosjes en korstmosjes, schimmels, kleine solitaire bijen en verschillende planten.

Ik ben net terug uit Engeland. Langs de wegen bloeien daar honderduizenden primula's. Ons resteren nog enkele pollen. En smalbladig longkruid, daarvan hebben we nog geen honderd plantjes. Ooit waren dat er veel meer. Misschien niet zo veel als in Engeland, maar toch. Ooit vroeg ik professor Westhoff, een nestor van de natuurbescherming in ons land: 'Waar stonden in uw jeugd de echte sleutelbloemen?' Hij keek mij aan en antwoordde: 'Dat is hetzelfde als wanneer ik jou vraag, waar staan de pinksterbloemen of paardenbloemen?' Tegenwoordig zijn ook pinksterbloemen en paardenbloemen in menig weiland niet langer welkom.

Wat aan het ineensstorten van populaties soorten voorafgaat, zie ik zelfs in de natuurgebieden met beschermde status (voor wat het waard is). Ook als ik mij beperk tot het bosdorp en de polder nabij mijn huis. Terwijl dit nauwelijks uit de statistieken van kilometerhokken, laat staan uurhokken (5 bij 5 kilometer) zal blijken. Vroeger galmde in het voorjaar en de vroe-

ge zomer de gulle lach van de groene spechten. De koekoeken koekoekten dat het lieve lust was, en de wielewalen dudeljoden. De godgansedag door bleven ze roepen. Nu hoor ik zo nu en dan een koekoek en groene specht. De wielewaal heb ik al tien jaar niet meer gehoord. De nachtegalen, tien paar, zwegen vorig jaar voor het eerst helemaal. Zo'n dertig jaar geleden zag je onder de dakranden in het dorp zeker honderd huiszwaluwnesten. Nu niet meer dan zes.

Bosanemonen vormden met hun wortelstokken grote tapijten door de bossen. Nu zie je nog hier en daar een pluk, aan de randen van de paden en de bossen uitvluchtend in de randen van weides en boomgaarden. Van miljoenen naar honderden teruggelopen. Het dalkruid: de plekken waar ze nog staan worden ieder jaar kleiner. Ja, ieder jaar zetten vrijwilligers onder aan de heuvelrug de padden over de weg. Maar in mijn jeugd slipten te snel rijdende auto's over onzichtbaar geworden asfalt, bedekt met paddenlijkjes.

's Nachts op de muur, gelokt door mijn buitenverlichting, populierenpijlstaarten en lindenspijlstaarten: prachtige nachtvinders met fluwelen lijven en grote fraaie vleugels. Nu heb ik ze al jaren niet meer gezien. Ook als ik vroeger in het voorjaar laat thuiskwam, en de nacht was bijna ten einde, dan haastte ik mij het bed in, voordat het vogelconcert losbarstte en je de slaap nauwelijks nog kon vatten. Nu lijkt het wel alsof de kakofonie van geluiden is gehalveerd.

Een nachtelijke wandeling door het bos leverde vroeger een geritsel op waar ik telkens mijn zaklamp op richtte: dan was het nu eens een rosse woelmuis, dan weer een bosmuis, of een pad of egel in het gebundelde licht. Nu heerst er meertijds een doodse stilte en blijft de zaklamp uit.

Men zal betogen dat dit verre van wetenschappelijk verantwoorde waarnemingen

zijn, en dat zal best. Natuurlijk ben ik blij met de terugkeer van niet de minsten. Bij enkele soorten heb ik per slot van rekening zelf een rol gespeeld. Maar gerust? Nee, gerust ben ik niet. Laat staan gesust. Hier te lande is natuur een luxeprobleem: we kunnen er meer of minder aan doen, en milieu-invloeden trachten te compenseren en terug te dringen. Maar veel kwaad is hier reeds aangericht en kan niet zomaar ongedaan gemaakt worden. Onze vogels zijn soms maar de helft van de tijd hier. De andere helft zijn ze gevaarlijk op weg en overwinteren in gebieden, die ineenschrompelen onder dezelfde economische groei en bevolkingsaanwas, met dezelfde gevolgen.

Eén zwaluw maakt nog geen zomer, ook al is het een bever, wilde kat of visarend. Blij dat ze gekomen zijn; ze laten de veerkracht van de natuur zien. En een otter die in plaats van paling nu Amerikaanse zoetwaterkreeften eet, is geen mindere otter. Een slechtvalk die halsbandparkieten eet in Amsterdam, is geen mindere slechtvalk. Nee, maar de natuur – altijd veranderlijk en in beweging – wordt wel heel erg bepaald door ons handelen nu. Wijsheid is nodig bij alle handelen van ons, en vroeg gejubel wellicht misplaatst. De tijd zal het leren. Ondertussen denk ik aan dat lied uit mijn jeugd, dat wij in de klas in canon zongen:

Kom mee naar buiten allemaal,
dan zoeken wij de wielewaal.
En horen wij die muzikant,
dan is zomer in het land.
Dudeldjo klinkt zijn lied,
Dudeldjo klinkt zijn lied,
Dudeldjo en anders niet.
...

Een lied dat nu in klassen niet meer gezongen wordt, denk ik. Net zomin als 'Koekoek, koekoek, waar zijn nu de vogels? Koekoek, koekoek, waar zijn ze naar toe?'

Jaap Dirkmaat,
directeur

QR-route Palland

Onlangs hebben wij paaltjes geïnstalleerd langs de Palland-wandelroute van ons Informatiecentrum met QR-codes erop. Als u deze scant met uw telefoon ontvangt u direct informatie over de verschillende landschapselementen op de route. De geheel vernieuwde routebeschrijving is ook gratis af te halen bij het informatiecentrum.

Vrijwilligers gezocht

Voor het informatiecentrum zijn wij tevens dringend op zoek naar nieuwe vrijwilligers. Bent of kent u iemand die het leuk lijkt om af en toe bezoekers rond te leiden in en rondom het prachtige Huize Wylerberg in Beek-Ubbergen? Neem dan contact op met Rhea Diemer via rdiemer@nederlandscultuurlandschap.nl of bel naar 024 684 22 94.

VNC online

Volgt u de VNC al op Facebook en/of Twitter? Door ons online te volgen bent u als eerste op de hoogte van nieuws, activiteiten en ontwikkelingen rondom onze vereniging. Neem eens een kijkje op facebook.com/cultuurlandschap en twitter.com/NL_weer_mooi

Sponsorkliks

Doet u wel eens aankopen op internet? Wist u dat u dan met één extra klik de VNC kunt sponsoren? Door uw aankopen te doen via SponsorKliks ontvangt de VNC een percentage van het aankoopbedrag zonder dat het u iets extra's kost. Ga naar nederlandscultuurlandschap.nl, klik onder aan de pagina op het SponsorKliks-logo en doe voortaan vanaf daar uw aankopen.

Aankondiging

Het oude vlechtambacht komt weer tot leven bij de cursus: "Vlechthekken en Heggenvlechten"

In Noord-Brabant en Limburg gaat in de herfst en winter van dit jaar de cursus Vlechthekken en Heggenvlechten van start. Iedereen met hart voor heggen en heggenvlechten kan hieraan deelnemen. Deze cursus is gratis en heeft als doel de aanleg van heggen in het landschap te stimuleren en het ambacht van heggenvlechter te laten herleven. De cursus wordt georganiseerd door Stichting Vlechthekken Zuid-Nederland.

Zelf nieuwe heggen aanleggen en vlechten

Op diverse plaatsen in Brabant en Limburg worden in de herfst en winter van 2016 kleinschalige projecten opgestart om de aanleg van heggen en het herstel van oude heggenstructuren te stimuleren en het ambacht van heggenvlechter te laten herleven. In het kader van dit project krijgt elke deelnemer een cursus heggenvlechten aangeboden. Daarnaast wordt aan deelnemende groepen plantmateriaal aangeboden om een eigen vlechthege aan te leggen en op termijn te vlechten. De cursus is gratis en bestaat uit een theoriedeel (twee avonden) en een praktijkdeel (een zaterdagmorgen). De deelnemers krijgen een vlechtinstructie van ervaren vlechters en gaan ook zelf aan de slag. Ook wordt advies gegeven over de aanleg en het onderhoud van een vlechthege. Iedereen kan zich aanmelden, van familie tot natuurgroep, van buurtvereniging tot heemkundevereniging.

Cursusschema

- Noordoost-Brabant en Noord-Limburg: theorie op 21 en 28 september; praktijk op 19 november
- Zuidoost-Brabant te Veldhoven: theorie op 31 oktober en 10 november; praktijk op 12 november
- Midden- en West-Brabant: theorie op 3 en 10 oktober; praktijk op 10 december
- Zuid- en Midden-Limburg: theorie op 26 september en 5 oktober; praktijk op 17 december

Informatie

Voor aanmelden of vragen kunt u contact opnemen met Wim de Vrij: vlechthekken@gmail.com, 0413- 478252 of 06 23370534 of Marius Grutters: m.grutters@hccnet.nl, 0478-632067.

Wij worden gesteund door

